

OPVOEDEN TOT DIENSTBAARHEID
IN EEN CONTEXT VAN
MULTICULTURALITEIT

HET XAVERIUSCOLLEGE IN BORGERHOUT

Begin jaren 1990 was op de provinciedag van de Vlaamse Jezuitenprovincie mevrouw Paula D'Hondt uitgenodigd. Zij was de koninklijk commissaris voor migrantenzaken (1989-1993). Als geen ander bracht ze de migrantenproblematiek op de politieke agenda. Zij schudde de geesten van velen wakker, was een teken van tegenspraak, had lef en nam geen blad voor de mond. Ook bij ons sprak ze met vuur en ze lanceerde een oproep tot onze colleges om iets te doen voor de migranten, in het bijzonder voor de Turkse en Marokkaanse jongeren in onze steden. Haar oproep lokte heel wat reacties uit bij de jezuïeten; er werd veel gedebatteerd, nagedacht en overlegd. Zonder de verantwoordelijke generatie van toen te willen oordelen, moeten we vaststellen dat er niets gebeurde. Zag men de nood niet voldoende, of was de tijd nog niet rijp?

Twijfel, bevraging, polemiek

Vijftien jaar verder: geen enkele humaniora in onze colleges nam in de tussentijd de optie om iets te doen voor de populaties van migranten onderaan de maatschappelijke ladder. Nochtans waren enkele van onze basisscholen aan het verkleuren. Alleen het Xaveriuscollege (eerste graad van het secundair) had in de tussentijd het GOK-statuut opgelegd gekregen, d.i. Gelijke Onderwijs Kansen school, omwille van een hoge concentratie kansarmen. Maar de uitbouw met de middelen die het ministerie ons hiervoor gaf, werd door veel collega's beschouwd als een paard van Troje.

Vier jaar geleden zond de provinciaal me naar dit college om er gewoon les te geven. Het college was niet het “witte college” dat ik verwachtte. Nee, het werd “gekleurd” door een kleine, maar niet onaanzienlijke groep jongeren met andere etnische origine. Deze werkelijkheid bleek voor vele collega’s een bron van twijfel, bevraging en polemiek. Zou de toenemende allochtone leerlingenpopulatie niet ten langen leste de leefbaarheid van het college en haar opvoedingstaak uithollen en ondermijnen? Zou het niveau niet zakken? Zouden we niet de prooi worden van de gevreesde “witte vlucht”?

Opvoeden tot dienstbaarheid

Vanaf haar stichting in 1935 had het Xaveriuscollege een sterk ontwikkeld Vlaams, politiek en sociaal bewustzijn. Het werd voornamelijk bevolkt door “kleine lieden” die zich wilden emanciperen. Een ander soort “elite” werd er opgeleid, een elite waarvan men hoopte dat ze het christelijk maatschappelijke ideaal zou realiseren: Vlaamse ontvoogding in een meer sociale en rechtvaardige samenleving. Vanaf haar stichting onderscheidde ze zich duidelijk van vele chique colleges in de Vlaamse steden. Het is tot op vandaag onze specialiteit om deze bevolkingsgroep sociaal en cultureel op te tillen, opdat haar impact de gehele samenleving ten goede zou komen: opvoeden tot dienstbaarheid.

Het deed me enorm deugd vanaf de eerste dag dat ik er werkte om te merken dat deze karaktertrekken nog steeds vitaal waren. Het trok me over de streep om directeur te worden, toen zich een ernstige bestuurscrisis voordeed. Je zou het tegendeel kunnen verwachten, want de sociale werkelijkheid rond het college evolueerde sinds de stichtingsjaren op dramatische wijze. Het college ligt weliswaar nog steeds in wijken die voornamelijk bevolkt worden door middenstanders, bedienden en arbeiders, maar ondertussen is er de groeiende groep met andere culturele, taalkundige en etnische achtergronden. Naast het onveranderde geloof in de sociale roeping en zending van het college trof ik onder mijn collega’s ook veel angst en onzekerheid aan.

Deze angst ondermijnde wel degelijk het totale schoolproject. Hoe transformeer je zo’n reële angst tot redelijke hoop en geloof? De vorige directie voelde het probleem in alle scherppte aan en vroeg me om een groep collega’s bijeen te brengen die wilden nadenken over deze thematiek in functie van een multicultureel beleid. Gedurende twee jaar hebben wij met zeven humaniora collega’s gewerkt op dit thema. De resultaten van onze reflectie werden na een lang proces neergelegd in een beleidsdocument rond multiculturaliteit.

Een verschil maken

In het Xaveriuscollege zijn we door dit lange onderscheidingsproces tot het besef gekomen dat onze roeping transformeert. De komst van “vreemde” bevolkingsgroepen in en hun beroep op het college betekenden voor ons een kleine schudding van de grondvesten. Het bedreigde ons, omdat we het oude moesten verlaten, maar het was en is tevens een kans om onze oude roeping te vernieuwen en uit te diepen. De emancipatorische rol die het Xaveriuscollege altijd gespeeld heeft, werd tegelijkertijd bevestigd én heruitgevonden. Want de vraag van autochtone Vlamingen naar degelijk onderwijs in moeilijke tijden blijft bestaan. We willen niet evolueren naar een concentratieschool, noch in de witte, noch in de zwarte zin van het woord. Zoals

vroeger willen we een school zijn die een reële afspiegeling is van de sociale werkelijkheid van de wijken waarin we gevestigd zijn. Alleen zo kan het onderwijs echt een meerwaarde bieden.

We zijn dus gelukkig dat er vanuit culturele minderheidsgroepen vraag is naar degelijk onderwijs. Ondanks kansarmoede en culturele of taalkundige achterstand kan het lukken, indien er voldoende motivatie en verstandelijk potentieel is. En dát het lukt, hebben we al vaak mogen ervaren; we leveren steeds meer jongeren met andere etnische oorsprong af die kunnen voortstuderen. Zo kunnen zij zelf verandering gaan brengen in hun gemeenschappen. Tegelijkertijd leren onze autochtone Vlaamse jongeren dat samenleven met andere jongeren uit andere culturen waardevol en mogelijk is. We geloven dat het college plaatselijk wel degelijk een verschil kan maken in het moeilijke proces van integratie en emancipatie van etnische minderheden in Antwerpen.

*Johan Verschueren SJ
Algemeen directeur Xaveriuscollege
Borgerhout*

Het [beleidsdocument van het Xaveriuscollege inzake multiculturaliteit](#) staat online.